

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 7

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні
в контексті європейської інтеграції”,
м. Київ, МАУП, 17 листопада 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2012

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 11 від 21.12.11)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні в контексті
європейської інтеграції”, м. Київ, 17 листоп. 2011 р. / редкол.: А. М. Подо-
ляка (голова) [та ін.]. — 2012. — 382 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної
конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становлен-
ню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у
різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів
і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і су-
спільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління
персоналом (МАУП), 2012

© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012

ЗМІСТ

Головатий М. Ф. Суспільство і держава: концептуальні засади взаємодії у процесі суспільно-політичних трансформацій та модернізації політичної системи України 7	Гапоненко В. А. Формування міжнародного іміджу України як складової державної політики євроінтеграції..... 74
Гай-Нижник П. П. Інститут державних повітових комісарів, повітових Національних Рад та жандармерії у ЗУНР..... 17	Дікареєв О. І., Волинець О. В. Геополітичний та гео економічний вимір енергетичної політики 78
Баєва О. В. Державне регулювання загальнообов'язкового соціального медичного страхування 32	Калита Л. В. Особенности использования PR в спортивном менеджменте 82
Білоус А. О., Корсуненко Л. І. Теоретико-правові основи аналізу поняття інституту державної служби 37	Качмарський Є. І. Європейські вектори реформування місцевого самоврядування в Україні ... 87
Дикареєв А. И., Дзявилько Е. А., Джан Веньчжун, Хоанг Динь Чай Сравнительная характеристика дипломатии циркумполярных стран и Шанхайской организации сотрудничества 44	Кондратюк Т. В. Сучасна сімейна політика держави як ключовий різновид державної управлінської політики 90
Утвенко В. В. Місцеве самоврядування України в контексті європейської інтеграції: історична генеза та сучасність 48	Лазоренко Л. В. Удосконалення технології прийняття управлінських рішень у державному секторі економіки 97
Баєва О. В., Старих Л. В. Державне регулювання вищої освіти України в умовах інтеграції в європейський освітній простір 55	Новальська Н. І. Актуальні питання підготовки фахівців з адміністративного менеджменту для сектору державного управління 101
Буркун І. Г. Вдосконалення структури органів місцевого смоврядування 64	Павленко В. В. , Павленко В. Л. Європейський досвід державного управління: податкова система Великої Британії 106
Галайдюк В. В. Професійна підготовка молоді до державного управління 65	Петракова К. О. Соціальна правова держава як політичний інститут: становлення, проблеми розвитку 118
	Сацький П. В. У боротьбі за безнадійну справу (деякі аспекти дипломатичної діяльності В. Липинського)..... 122

У БОРОТБІ ЗА БЕЗНАДІЙНУ СПРАВУ (ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В. ЛИПИНСЬКОГО)

Становлення і розвиток української державності, вип. 7, с. 122–126

В'ячеслав Липинський — особистість, достатньо відома широкому колу сучасної української інтелігенції як історик, філософ, один із теоретиків українського консерватизму, але, на жаль, він залишається маловідомим як український дипломат, посол Української Держави й Української Народної Республіки в Австро-Угорщині від початку червня 1918 р. і до кінця серпня 1919 р. В. Липинський, поляк за походженням, на дипломатичній роботі присвятив себе практично безнадійній справі, прагнучи добитися, аби Українська Держава була активним суб'єктом у великій європейській геополітичній грі.

На початок ХХ ст. території сучасної України перебували у складі двох імперій: Російської й Австро-Угорської. До Російської імперії входила Наддніпрянська Україна, складаючи дев'ять губерній (Київську, Полтавську, Катеринославську, Харківську, Чернігівську, Херсонську, Таврійську, Подільську й Волинську, а також частину Обласі Війська Донського (частина Донецької області) та Бессарабської губернії (частина Одеської та Чернівецької областей), а у складі Австро-Угорської пере-

бували території Західної України, адміністративно складаючи східну частину Королівства Галичина і Лодомерія та Герцогство Буковина.

По завершенні бойових дій на Східному фронті у Першій світовій війні німецько-австрійських військ проти Росії у грудні 1917 р. розпочала роботу Брест-Литовська мирна конференція, покликана встановити мир між країнами Четверного союзу (Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина) й правонаступниками Російської імперії. Останніми країнами Четверного союзу визначили Російську Радянську Республіку, Фінляндію й Українську Народну Республіку [4, 323]. Із тими правонаступниками країнами Четверного союзу після складних переговорів 1918 р. було укладено мирні договори: 9 лютого із УНР і 3 березня із Радянською Росією. Мирний договір із УНР уклали всі країни Четверного союзу, але до договору із Австро-Угорщиною був додатковий таємний “Галицький договір”, укладений 8 лютого 1918 р. в протокольній формі, поки основний мирний договір доопрацьовувався. Він передбачав поділ Королівства Галичини і Лодомерії на східну (українську) і захід-

ну (польську) частини і об'єднання Східної Галичини (теперішні західноукраїнські області) й Буковини (теперішня Чернівецька область) в єдиний Коронний Край. Тобто передбачалося створити новий суб'єкт монархічної унії в Австро-Угорщині — український Коронний Край. Метою укладення того договору було захист українського населення відповідних провінцій Австро-Угорщини [11, 318–319].

Таємність того договору зумовлювалася тим, що Австро-Угорщина була зацікавлена у відновленні Польської держави на землях колишньої Речі Посполитої (поділеної наприкінці XVIII ст. між Росією, Австрійською імперією і Пруссією), які перебували у складі Австро-Угорщини і в складі Царства Польського Російської імперії й були окуповані німецько-австрійськими військами у 1915 р. Австро-Угорська монархія планувала утворити на тих землях Польське королівство, яке перебувало б в унії із Австрійською імперією, тобто австрійський імператор був би водночас і королем польським (так званий австро-польський варіант). До цього відновленого Польського королівства мали увійти і території Східної Галичини та Холмської губернії Російської імперії (населеної здебільшого українцями), оскільки вони перебували у складі Речі Посполитої до її поділів. Українська делегація у Брест-Литовську наполягла, аби до УНР було приєднано Холмщину й утворено український Коронний Край в Австро-Угорщині, у цьому її підтримали представники Німеччини і Р. фон Кюльман, зокрема [10, 278–279]. Німеччина праг-

нула максимального послаблення польських державницьких прагнень, що було частиною її плану створення васальної, так званої Середньої Європи. Аби уникнути протестів польських політичних кіл, Австро-Угорська делегація передбачила у “Галицькому договорі” його таємність, а також вступ у дію лише після ратифікації обома сторонами [11, 318–319].

Саме навколо питання ратифікації Брест-Литовського договору і загострилися відносини між Австро-Угорщиною та Українською Державою. Влітку 1918 р. В. Липинського було призначено послом в Австро-Угорщині Гетьманом Української Держави П. Скоропадським. Він і розгорнув активну діяльність навколо питання ратифікації Австро-Угорським рейхстагом Брест-Литовського договору, але той процес гальмувався саме положеннями таємного “Галицького договору” і питанням встановлення кордону між Українською Державою і відновлюваною Польщею. В. Липинський у своїх листах до Міністра закордонних справ Української Держави неодноразово наполягав, аби Гетьманом було вжито дієвих заходів, щоб натиснути на уряд Австро-Угорщини, аби “Галицький договір” вступив у дію. Він пояснював, що для України є життєво необхідним врахування у сусідній імперії державницьких прагнень українців. В. Липинський намагався вдаватися до погроз на адресу австро-угорської сторони, заявляючи, що передасть таємний договір і переговори навколо нього у формі Комунікату пресі [5, *арк. 41*], врешті, звертався до Гетьмана П. Скоропадського

із наполяганням, аби той скористався своїми добрими стосунками із представниками уряду Німеччини, щоб ті здійснили тиск на свого партнера по Четверному союзу [9, *арк. 94–95*], але то було марними стараннями. П. Скоропадський на той час опікувався питанням приєднання до Української Держави Криму, окупованого німецькими військами, і не бажав зайвий раз звертатися із територіальними питаннями до німецького уряду.

В. Липинський навіть виступав із аргументами, що для Української Держави буде менш болючим втратити Холмщину, аніж вплив на Східну Галичину й Буковину, його старання лишалися марними, писав він у своїй доповіді Міністерству закордонних справ від 28 липня 1918 р. [5, *арк. 41*]. Уряд Австро-Угорщини в односторонньому порядку відмовився від “Галицького договору”, не ратифікувавши Брест-Литовський, розглядаючи його лише як вимушену поступку, що була необхідною заради досягнення миру на основному театрі воєнних дій. Тому старання посла Української Держави лишилися марними.

Переговори по “Галицькому договору” паралельно велися у Києві, про що В. Липинському було повідомлено у МЗС Австро-Угорщини 16 липня 1918 р. і тим обмежено можливості вести роботу в цьому напрямі, чекаючи результатів київських переговорів [7, *арк. 67*]. Їх наслідком стало те, що врешті оригінал таємного “Галицького договору” було знищено в Міністерстві закордонних справ Німеччини у Берліні заступником статс-секретаря міністерства у присутності

посла Австро-Угорщини. В Акті про спалення “галицького протоколу” від 16 липня 1918 р. згадується, що про його здійснення домовилися усі зацікавлені держави, а також його знищення бажає Україна [1, 472]. Отже, В. Липинський у Відні займався справою, завідомо приреченою на невдачу, безнадійною. Своєю твердою і послідовною позицією він набув собі ворогів у Міністерстві закордонних справ держави, у якій представляв Україну, та серед урядовців, фактично поступаючись кар’єрними інтересами втіленню в життя української ідеї. Власне, сам факт створення українського Коронного Краю він бачив як крок до майбутнього об’єднання українських етнічних територій у єдиному державно-політичному утворенні [6, *арк. 69*].

Відданість ідеї єдності українських територій В. Липинський виявив і в “бессарабському питанні”. Бессарабська губернія Російської імперії була окупованою румунськими військами наприкінці 1917 р., а в березні 1918 р. була анексованою Румунією. Українська Держава не визнала того акту, але, знову ж таки, не намагалась активно протидіяти, оскільки вирішенням долі союзника Росії у Першій світовій війні опікувалися країни Четверного союзу, насамперед Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина. В. Липинський намагався донести до МЗС Української Держави ідею об’єднати дипломатичні зусилля із Болгарією супроти Румунії, аби повернути до України населену більш як наполовину українцями Бессарабію [5, *арк. 41*]. Та ідея виявилася також нереалізованою, оскільки австрійська окупацій-

на влада на українських територіях обмежила можливість навіть телеграфного сполучення українського уряду із Болгарією [2, 276].

Незважаючи на невдачі, влітку 1918 р. В. Липинський розгортає роботу навколо ідеї об'єднання українських етнічних територій після зречення престолу імператора Австро-Угорщини Карла I 13 листопада 1918 р. й остаточного розпаду імперії. У Східній Галичині розгорнувся український і польський національний рух. Щоправда Українська Національна Рада від початку прагнула не розривати зв'язки з Віднем, бажаючи у складі австрійської делегації взяти участь у мирній конференції, яка мала підсумувати результати Першої світової війни [3, *арк. 113*]. Таким чином, український державницький рух у Східній Галичині намагався отримати міжнародне визнання. В. Липинський 5 листопада 1918 р. зустрічається із представниками польського посольства у Відні й на свій страх і ризик заявляє їм, що Українська Держава готова надати військову допомогу українцям Галичини, якщо поляки спробують її окупувати [8, *арк. 105 зв.*]. Але невдовзі після повідомлення до МЗС Української Держави від 24 листопада 1918 р. про підготовку Польщі здійснити військову операцію проти українських державотворчих сил у Східній Галичині на засіданні Ради Міністрів Української Держави від 3 грудня 1918 р. приймається рішення про надання спорядження польським військам, які призивалися на території України, зокрема й на Волині [12, *арк. 82–82 зв.*]. Також він зустрівся із представниками Укра-

їнської Національної Ради Східної Галичини, прагнучи встановити контакти на політичному рівні, але ті уникали будь-яких відносин із урядом П. Скоропадського після оголошення Гетьманом 14 листопада 1918 р. курсу на федерацію із майбутньою, небільшовицькою Росією. Український рух Галичини лякала сама думка опинитися у складі Росії. В. Липинському не вдалося досягти основних своїх цілей на дипломатичній роботі — ратифікації Брест-Литовського договору Австро-Угорщиною. Його діяльність, спрямована аби “Галицький договір” було втілено у життя, перетворилася на “боротьбу із вітряками”, відстояти право Західної України на державність і наступне її об'єднання із Наддніпрянською Україною він також не зміг. Подальше возз'єднання українських земель 22 січня 1919 р. відбулося під тиском зовнішніх факторів, коли під тиском польських військ Українська Галицька Армія змушена була мати, куди відступати із територій Західноукраїнської Народної Республіки. Однак самовіддана боротьба за єдність українських територій в одній державі в умовах, коли все складалося проти того, є показовим прикладом для сучасної української дипломатії.

Література

1. *Акт о сожжении “галицийского протокола” в германском министерстве иностранных дел. Берлин, 16 июля 1918 г.* // Чернин О. В. Дни мировой войны. Мемуары министра иностранных дел Австро-Венгрии. —

- С-Пб.: Изд. дом С.-Пб. гос. ун-та, 2005.
2. *Від Міністерства пошт і телеграфів до Міністерства закордонних справ.* 21 жовтня 1918 р. // *Летопись революции.* — Х.: Гос. изд-во Украины. — 1924. — № 1(6).
 3. [Д. Дорошенку від. Цекл...]. Львів, 24/XI. 1918 // — Ф. 3766. — Оп. 3. — Спр. 1.
 4. *Запись совещания кайзера Вильгельма II с представителями имперского правительства и Верховного главнокомандования в Гамбурге.* Гамбург, 13 февраля 1918 г. // *Советско-германские отношения от переговоров в Брест-Литовске до подписания Рапалльского договора 1917–1922.* — М.: Изд-во полит. лит., 1968.
 5. [Лист В. Липинського до Товариша міністра закордонних справ Української Держави]. Відень, 28/VII 1918 р. // ЦДАВО України. — Ф. 3766. — Оп. 3. — Спр. 1.
 6. [Лист В. Липинського до Товариша міністра закордонних справ Української Держави]. Відень, 14/VII 1918 р. // ЦДАВО України. — Ф. 3766. — Оп. 3. — Спр. 1.
 7. [Лист В. Липинського до Міністра закордонних справ Української Держави Д. Дорошенка]. Відень, 16 / VII 1918 р. // ЦДАВО України. — Ф. 3766. — Оп. 3. — Спр. 1.
 8. [Лист-повідомлення В. Липинського Міністру закордонних справ Української Держави Д. Дорошенку]. Відень, 5/XI. 1918 р. — Ф. 3766. — Оп. 3. — Спр. 1.
 9. [Лист-повідомлення В. Липинського Міністру закордонних справ Української Держави Д. Дорошенку]. Відень, 5/VII, 1918 р. — Ф. 3766. — Оп. 3. — Спр. 1.
 10. *Протокол переговоров в имперской канцелярии между представителями Германии и Австро-Венгрии.* Берлин, 5 февраля 1918 г. // *Советско-германские отношения от переговоров в Брест-Литовске до подписания Рапалльского договора 1917–1922.* — М.: Гос. изд-во полит. лит., 1968.
 11. *Тайний договір між Австро-Угорщиною й Українською Народною Республікою в справі Східної Галичини та Буковини.* Брест-Литовський, 9 лютого 1918 р. // *Берестейський мир 1918–1928.* — Львів-Київ: Кооперативна накладня “Червона калина”, 1928.
 12. *Журналъ Совета Министровъ.* 3 декабря 1918 г. // — Ф. 3766. — Оп. 3. — Спр. 8.